

INNEHÅLLER

DEL
1&2

VÄRDEGRUNDEN:
innebörd i
den dagliga
verksamheten?

ENDAST PÅ WEBBEN

DEL 3

Hem och Skola

Förbundet Hem och Skola i Finland rf, 2015

FÖRFATTARE: Kennert Orlenius

GRAFISK FORM OCH ILLUSTRATIONER: Hanna Siira

FOTOGRAFIER: ©iStock.com/Halfpoint &
©iStock.com/Jani Bryson)

INNEHÅLL

TILL LÄSAREN

DEL
1

VÄRDEGRUNDEN:
innebörd i den dagliga verksamheten?

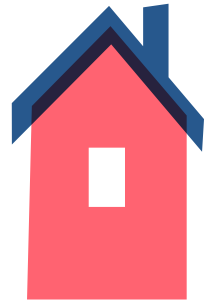
DEL
2

ATT DISKUTERA
Skilda värden, värderingar och normer

VÄRDEGRUNDEN:
innebörd i den dagliga
verksamheten?

Till läsaren

Skolan bygger på en värdegrund som dels finns färdigt definierad i läroplanen men som också ska diskuteras fram med elever och vårdnadshavare. Skolans värdegrund bygger på olika allmänmänskliga värden som utgår ifrån till exempel FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och konventionen om barnens rättigheter. Dessa värden kan anses vara icke förhandlingsbara. I skolan uppstår ändå dagligen spänningar och värdekonflikter som gör att tryggheten rubbas. Det här är något vi måste förhålla oss till.

Läroplanen förutsätter att skolan och hemmen ska samarbeta. Det är meningen att lärare och föräldrar tillsammans ska reflektera kring värden och värderingar i skolan och i hemmet för att bidra till att eleverna mår bra och är trygga i skolan.

Därför har vi på Förbundet Hem och Skola anlitat Kennert Orlenius, professor i pedagogiskt arbete vid Högskolan i Borås i Sverige, att utarbeta ett material som ska fungera som inspiration och diskussionsunderlag då skolan bjuder in föräldrarna till värdegrundsdiskussioner.

MATERIALET BESTÅR AV TRE DELAR:

DEL
1

1. En inledning som beskriver värdegrunden som begrepp, dess innebörd och sammanhang.

DEL
2

2. Sju moraliska dilemman som presenterar situationer i skolan vilka aktualiserar frågor om hur värdegrunden kan återspeglas i skolvardagen.

DEL
3

3. Ett kompletterande material (ENDAST PÅ WEBBEN WWW.HEMOCHSKOLA.FI/MATERIAL) för läraren eller den som ska leda värdegrundsdiskussionen i skolan.

Det förutsätts att föräldrar ges möjlighet till delaktighet och inflytande i skolan. Då gäller det att alla lyssnar till varandra och bemöter varandra med respekt. Vi behöver inte vara överens om allt. Det viktiga är att vi kan visa respekt för olika uppfattningar. Ett konstruktivt samtal och föräldrasamarbete skapar trygghet för såväl barn som vuxna i skolan.

Vår förhoppning är att detta material kan bidra till en bättre skola för alla.

Maj, 2015

Förbundet Hem och Skola i Finland r.f.

DEL 1

VÄRDEGRUNDEN: innebörd i den dagliga verksamheten?

Bakgrund och syfte

I *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* anges att utbildningen ska genomföras i samarbete med hemmen, en förpliktelse som också har juridisk status enligt *Lag om grundläggande utbildning* 3 § 3 mom. Det betonas vidare att "Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet". Vad betyder det mer konkret?

Skolans uppdrag omfattar undervisning och fostran, ett uppdrag som enligt Utbildningsstyrelsen ska utgöra en helhet och vara nära sammanlänkat. Värdegrundsarbetet är därmed en del av kärnverksamheten, inte en sidoverksamhet, utan en central del i det dagliga arbetet. I *Grunderna för läroplanen* ges ett antal riktlinjer för verksamheten vilka anger förhållningssätt och principer som ska gälla i verksamheten. Vad de betyder är dock inte alltid självklart. Den pedagogiska verksamheten inrymmer alltid en rad värdekonflikter, det vill säga spänningsfält mellan alternativa sätt att hantera situationer. Ovan nämnda dokument anger riktlinjer som sedan ska konkretiseras lokalt. Skolans uppdrag innebär att "Man beslutar lokalt om hur värdediskussionerna ska förverkligas vid uppgörandet av läroplanen och i övrigt regelbundet under skolarbetets gång". Varje situation i den vardagliga verksamheten är dock mer eller mindre unik och inrymmer en rad olika förutsättningar och omständigheter. Detta faktum väcker frågor om hur man kan eller bör agera på det ena eller det andra sättet, men inte minst: vad är grunden för hur vi anser att man bör hantera dessa olika situationer?

Syftet med denna skrift är att ge underlag för fördjupande samtal om vad värdegrunden kan eller bör innebära i den dagliga verksamheten, en verksamhet som förutsätter ett nära samarbete mellan hem och skola.

Värdegrunden i teori och praktik

Idén om värdegrunden bygger på att det finns vissa allmänskliga värden, universella principer som är grunden för god samlevnad. Exempel på sådana etiska, allmängiltiga värden kommer till uttryck i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, Konventionen om barnets rättigheter, Tio Guds bud etcetera. Sammanfattningsvis kan innebörden av denna idé beskrivas på följande sätt:

1. Det finns vissa så kallade oförytterliga värden, det vill säga värden som inte kan bevisas men utgör viktiga villkor för ett gott liv och samlevnad. Dessa kan betraktas som icke förhandlingsbara. Exempel på sådana värden är "alla människors lika värde".
2. Sådana etiska värden utgör en slags minsta gemensamma nämnare som alla ska vara överens om.

Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som ska präglade verksamheten och etiken kan hjälpa oss att handla ansvarsfullt. Denna typ av värden brukar benämnas som *egenvärden*. De har ett värde i sig och är av grundläggande natur. Egenvärden är eftersträvansvärda ideal och utgör grundläggande principer, till exempel jämställdhet, jämlikhet och rättvisa, vilka betonas i ovan nämnda dokument. Pengar kan ses som ett instrumentellt värde (nyttovärde), det vill säga ett medel för att uppnå något annat. För den som är girig och eftersträvar en förmögenhet kan dock även pengar betraktas som ett egenvärde.

Sammanfattningsvis kan konstateras att värdegrunden i ovan nämnda beskrivning utgörs av yttre, fastställda principer som bör eller ska gälla i skolans värld och vardag.

I *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* sägs emellertid att ”Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund”. Det antyder att värdegrunden i styrdokumentet också ses som en inre process snarare än något som dikteras utifrån. Formuleringen är intressant eftersom den väcker frågan om värdegrundens innebörd: ska den ses som en fast och stabil grund som utgör ett grundfundament för hela skolans verksamhet eller handlar det om att skapa värden, en värdeskapande skola?

Utmaningar

Ovan har några aspekter redovisats om hur värdegrunden kan förstås och tolkas utifrån styrdokumentet, men vad betyder den i praktiken, i den dagliga pedagogiska verksamheten? Vilka utmaningar finns när den konkret ska förmedlas och gestaltas?

Som antytts ovan finns det en viss oklarhet om vad begreppet innebär. För vissa tycks värdegrunden vara liktydigt med jämställdhet, för andra innebär det demokrati i betydelsen elevers delaktighet och inflytande. Men det är också en fråga om vad ”grund” betyder i det här sammanhanget. Något som är givet och ska tillämpas eller är det så att värden skapas snarare än föreskrivs? Det är också vanligt att fokus ligger mer på *bör* än *är*, det vill säga betoning på retorik snarare än praktik. När värdegrunden ska gestaltas i verksamheten, vilken betydelse har strukturella och institutionella faktorer? I vilka avseenden sätter dessa ramar för förverkligandet av målen? Detta är exempel på utmaningar som är knutna till värdegrunden i praktiken. I den dagliga skolverksamheten uppstår moraliska dilemman, konflikter mellan etiska principer (värdekonflikter), exempelvis följande:

-
- Att fostra och påverka för ökad jämställdhet kontra att respektera elevens egen uppfattning
  - Att skydda och försvara eleven kontra att visa lojalitet mot en kollega
  - Att respektera elevens autonomi och integritet kontra att vidta disciplinära åtgärder
  - Att respektera föräldrars fostransansvar kontra att förverkliga skolans uppdrag
  - Att visa omsorg gentemot individen kontra att respektera skolsystemets krav
  - Att prioritera utifrån behovsprincipen kontra likhetsprincipen (lika åt alla)

I sju beskrivna skolsituationer aktualiseras sådana värdekonflikter. Hur kan de förstås och hanteras? Vad är kärnan i problemet? Vilka intressen står emot varandra? Genom att identifiera värdekonflikter och diskutera hur dessa kan och bör hanteras samt synliggöra grunderna för skilda uppfattningar och värderingar kan skolverksamheten utvecklas på ett fördjupat och mer medvetet sätt. Värdegrundens styrka och svaghet är den abstrakta karaktären. Alla kan instämma i de etiska värden som anges. Man kan vara överens med alla om man låter bli att konkretisera den. Det är en idealisk metod – om man vill skapa en skenbar gemenskap.

Modell för arbete med moraliska dilemman

I samtalen om de sju följande situationerna i skolverksamheten kan den så kallade KLOK-modellen användas som utgångspunkt. Den kan fungera som ett redskap för att strukturera samtalet och synliggöra hur problemet kan förstås och tolkas.

Frågor som kan ställas vid användandet av den s.k. KLOK-modellen, en modell som grund för etiska ställningstaganden:

Kärna

Vad är grundproblemet (kärnan i situationen)?

Vad är huvudsak och bisak, orsak och verkan?

Vilka intressen står emot varandra?

Likhet

Finns tidigare erfarenheter som kan användas för att hantera situationen på ett konstruktivt sätt?

(Yrkesmässiga erfarenheter och livserfarenhet?)

Omständigheter

Vilka relevanta omständigheter har betydelse för att hantera frågan på ett konstruktivt sätt?

Vilka typer av rättigheter och skyldigheter, normer och värden är knutna till situationen?

[Modellen baseras på idé av Henriksen & Vetlesen (2013), Etik i arbete med människor (3:e uppl). Lund: Studentlitteratur]

Konsekvenser

Vilka konsekvenser får olika lösningsförslag? Kortsiktigt och långsiktigt?

Fundera på följande efter beslutet om hur den uppkomna situationen ska hanteras:

1. Vilka är de avgörande motiven för ditt sätt att hantera situationen? På vilka grunder fattas beslutet?
2. Hur förhåller sig ditt beslut till grundläggande etiska värden?

**DEL
2**

ATT DISKUTERA

Skilda värden,
värderingar och normer

1. Vad innebär fostran om mänskliga rättigheter?

Simon är en ganska tystlåten kille men har under senare tid yttrat sig vid flera tillfällen under lektioner i samhällslära. Läraren har dock blivit alltmer bekymrad eftersom Simon gett uttryck för främlingsfientliga åsikter och en negativ kvinnoyn. Han umgås mest med kamrater som är något år äldre än han själv, vilket läraren fått veta genom Simons pappa. När läraren tog upp problemet om hans värderingar med pappan fick hon dock inget gehör utan pappan tycktes avfärda problemet. Han betonade istället att Simon "tuffat till sig" under senare tid.

LÄROPLANSGRUNDER – CITAT

Den grundläggande utbildningen ska fostra eleverna till kännedom om de mänskliga rättigheterna och till att de högaktar och försvarar dem.

Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen.

Den grundläggande utbildningens uppdrag är... att främja jämställdhet mellan könen.

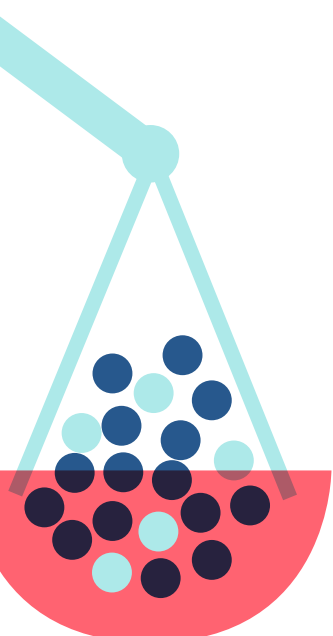
FN:s konvention om barnets rättigheter ger juridisk grund för den grundläggande utbildningen... alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt.

Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

2. Hur förena omsorg och utövande av disciplin?

Siiri har under senare tid uppträtt ganska otrevligt mot några klasskamrater, stört undervisningen några gånger och dessutom varit arrogant mot klassläraren vid några tillfällen när denne påpekat vikten av att uppträda hövligt. Lärarens intention är att visa omsorg om alla elever i klassen och menar att en grund för detta är att skapa förtroende och tillit mellan honom och eleverna. Problemet för läraren är att varje tillsägelse tycks leda till att Siiri exkluderas alltmer från klassgemenskapen och försämrar relationen till läraren. Det som dessutom bekymrar klassläraren är Siiris familjesituation som tycks påverka hennes beteende i skolan. Relationen till läraren förvärrades vid senaste lektionen genom att läraren uppmanade Siiri att lämna klassrummet.

LÄROPLANSGRUNDER – CITAT

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas enligt principen om inkludering.

Den grundläggande utbildningens uppdrag är att förebygga ojämlikhet och utslagning...

Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning.

3. Vad är rättvist?

Fanny har ganska svårt att uppnå målen i ämnet modersmål och litteratur. I tidigare årskurser har hon fått extra stöd men är nu beroende av hjälp av klassläraren. När eleverna arbetar själva brukar läraren ibland ta en stol och sätta sig bredvid Fanny. En dag när Fanny är sjuk, räcker en av klasskamraterna upp handen och säger:

- Idag är det ju väldigt bra, när vi får så mycket hjälp. Så borde det vara jämt. Vi tycker faktiskt att det är orättvist av dig att hjälpa Fanny så mycket.
- Jag tycker det skulle vara orättvist av mig att hjälpa alla lika mycket, svarar läraren. Alla ni andra har det ju ganska lätt, men ni vet att Fanny har det betydligt svårare.

LÄROPLANSGRUNDER – CITAT

Det är alla lärares uppgift att handleda en elev som behöver stöd för sin skolgång och i studierna i olika läroämnen.Handledningen ska gälla alla undervisningssituationer, läroämnena och den respons eleven får. Målet med handledningen är att stärka elevens självförtroende...

När en elev har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete mellan hem och skola.

Eleverna har rätt att få undervisning enligt läroplanen samt elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår.

...varje barns lärande och välbefinnande ska tryggas

Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem. I detta behöver eleven uppmuntran och individuellt stöd.

4. Fostran till medborgare i Finland eller i världen?

Läraren informerar vid föräldramötet att man under terminen ska arbeta med frågor om globalt ansvar. Hon berättar entusiastiskt om ett projekt som ska syfta till att barnen aktivt ska bidra till samverkan och hjälpinsatser för barn i andra länder. En av föräldrarna reagerar dock med att säga:

- Jag tycker det är viktigare att barnen får lära sig att sätta värde på det som vi har byggt i vårt eget samhälle. Barn matas i TV och på nätet av allt som händer i världen. Det är dags att de får lära sig att sätta värde på vår egen kultur och våra traditioner.

Läraren blir överraskad av kommentaren och svarar:

- Min inställning är att vi inte ska skilja på vi och dom. Vi är alla människor och medborgare i den globala byn. Det är viktigare att uppmärksamma orättvisor i världen och att eleverna får bidra till samhällsutveckling.

LÄROPLANSGRUNDER –CITAT

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen.

Den grundläggande utbildningen bygger på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen ska stödja elevernas kulturella identiteter och sporra dem att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer. Samtidigt ska undervisningen stärka uppskattningen för kreativitet och kulturell mångfald, främja kulturell och interkulturell kommunikation och på så sätt lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Eleverna ska handledas att lära sig att se saker utifrån andra människors livssituationer och förhållanden/.../ Den grundläggande utbildningen ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Den grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot ett globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet samt att stödja eleverna att forma egna kulturella identiteter och egna kulturella kapital. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald...

Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling. Skolorna ska i mån av möjlighet samarbeta med skolor och utbildningsutvecklare i andra länder. Den grundläggande utbildningen ska inverka positivt och konstruktivt på samhällsutvecklingen både nationellt och internationellt.

Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

5. Fostran till självständighet eller anpassning?

Kajsa är en ung tjej som utstrålar stort självförtroende och gör ingen hemlighet av sin vilja att bli politiker och för ibland också andra elevers talan. Hon har haft kritiska synpunkter på bristen på elevers möjligheter att påverka undervisningen liksom skolans ledning. Vissa har nu blivit upprörda av att hon skrivit en kritisk insändare i lokaltidningen. Hon har stöd i sitt agerande av sina föräldrar men några lärare och andra föräldrar tycker hon svärta ner skolans rykte. De menar dessutom att eleverna inte ska styra undervisningens innehåll.

LÄROPLANSGRUNDER – CITAT

Den grundläggande utbildningen ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i medborgarsamhället.

Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten.

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen.

Eleverna ska också lära sig att beakta följderna av sitt arbete och hur det påverkar andra människor och omgivningen.

6. Hur förhålla sig till skilda normer och värderingar i hem och skola?

Den nyinflyttade familjen på orten har visat sig vara väldigt engagerad i sina barns skolgång. De har under året haft flera kontakter med pojkens klasslärare och även deltagit vid några lektioner. I slutet av vårterminen framför de en del kritiska synpunkter och säger bland annat:

- Vi tycker att det viktigt att skolan tar ansvar för att lära barnen vad som är rätt och fel. Barn i de lägre årskurserna är inte mogna att fatta sådana beslut själva. Det är inte fel att lyssna på barnen men de måste lära sig lyda vad vuxna säger. Det är vi som ska överföra normer och lära barn hur det ska bete sig. Barnen ska till exempel inte få sitta och kolla i mobiltelefonen på lektionen eller ha keps på huvudet.

Läraren lyssnar, men han har delvis en annan uppfattning:

- Jo, vi har ju ett vuxenansvar men jag menar att barn själva måste få bli medvetna om sina ställningstaganden. Förbud och nolltolerans i just det här fallet löser inga problem.

LÄROPLANSGRUNDER –CITAT

Det är viktigt att också vårdnadshavarna har möjlighet att delta i läroplansarbetet, utarbetandet av läsårsplan och i planeringen av skolans verksamhet, i synnerhet gällande målen för fostran, verksamhetskulturen och samarbetet mellan hem och skola.

Vårdnadshavarnas delaktighet och deras möjlighet att vara med i skolarbetet och utveckla det är en central del av skolans verksamhetskultur. Hemmets och skolans fostringsarbete ökar elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet.

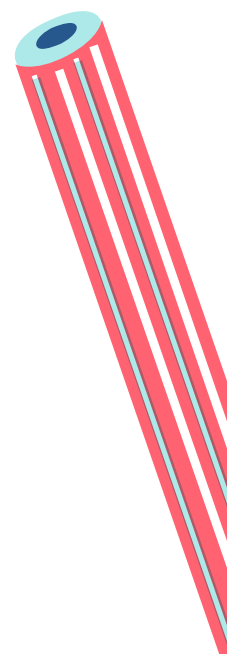
Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för sitt barns fostran/.../ Skolan ska stödja hemmens fostrande uppgift och svara för elevens undervisning och fostran i skolan.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. Utgångspunkter för samarbetet är förtroende, jämlikhet och ömsesidig respekt.

Vårdnadshavarna ska ges möjligheter att tillsammans med skolans personal och elever bekanta sig med skolans vardag och att delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av målen för skolans verksamhet och fostrande arbete. En gemensam diskussion om värderingar lägger grund för ett gemensamt fostringsarbete.

Skolans personal ska bemöta hemmens olika religioner, åskådningar, traditioner samt hemmens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation/.../ Värdediskussioner som förs tillsammans med eleverna ger dem förutsättningar att känna igen och definiera värden och värderingar som de konfronteras med samt att kritiskt reflektera kring dem. Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund.

De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor.

7. Vad innebär att fostra för hållbar utveckling?

Markus har i sin undervisning i samhällslära höga ambitioner att medvetandegöra eleverna om ekonomiska och sociala orättvisor i världen men också om vikten att hushålla med naturresurser. Han låter eleverna göra studiebesök och intervjuer med miljöarbetare, besöka affärer och kolla om kunder köper ekologiska varor med mera. Han betonar vikten av minska på köttätandet och talar sig varm för mer vegetarisk kost för att värna om miljön. Det är inte alla kollegor som sympatiserar med hans undervisning, och kritiken blir tydligare när hans elever dels uttrycker kritik mot brister i skolans matbESPisning, dels av några föräldrar som är köttproducenter och affärsmän.

LÄROPLANSGRUNDER – CITAT

Den grundläggande utbildningen ska främja en hållbar livsstil och eko-social bildning. Hållbar utveckling och livsstil kan ses ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Den ledande tanken inom eko-social bildning är att skapa en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde och ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig.../

Inom den grundläggande utbildningen ska man reflektera över konflikter mellan konsumtions- och produktionssätt som står i strid med en hållbar framtid. Dessutom ska man tillsammans försöka hitta och tillämpa lösningar, som korregerar en icke-hållbar livsstil.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling.

I förordningen betonas att lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet/.../ I förordningen betonas att lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsumenter. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

Iskolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetsätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta.

Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället.

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

